

A csíksomlyói Szent Antal-kápolna

A Kissomlyó-hegy déli lejtőjére épült Szent Antal-kápolna a csíksomlyói ferencesek tulajdona. Történetével főleg a rend krónikásai foglalkoztak. Elsőként P. Losteiner Leonard¹ írt róla a *Cronologia topographico-chorographica seu sub specie Annuae felicitatis et calamitatis Provinciae Transilvanicae et Siciliae Descriptio per vetusti Monasterii Csik Somlyoviensis (1777)* című könyvében. A terjedelmes latin nyelvű kézirat a csíksomlyói kolostor könyvtárában található. Jelzete A VI. 7/5254. Ennek adatait dolgozza fel Kovács Gergely is 1897-ben, a Pádúai Szent Antal-Társulat történetéről írt kötetében.² Szintén Losteiner kéziratára hivatkozik P. Boros Fortunát is Kolozsvárott kiadott *Csíksomlyó, a kegyhely* című könyvének a Szent Antal-kápolnáról írt fejezetében.³ A fesorolt irodalom alapján foglaltuk össze a kápolna felépítésének és a kápolnához kapcsolódó Szent Antal-Társulat kialakulásának történetét, 1776-ig.

A Csíki Székely Múzeum csíksomlyói ferences állományában a 4124-es leltárszám alatt található *Liber Capellae Sancti Antonii ad latus Montis Somlyó⁴* című latin nyelvű, eddig még nem közölt kéziratot könyvből pedig az 1776-1914 közötti időszakra vonatkozó fontosabb javításokat részleteztük. A könyv első bejegyzése a kápolna 1779-es évi leltára, amit P. Szentes Mózes⁵ jegyez le. Ehhez a leltárhoz ír még két adatot 1780-ban. Ugyanezt a leltárt bővítik ki egy-egy bejegyzéssel - valószínűleg a kápolna kurátorai - 1781-ben és 1820-ban. A könyv felső táblájára, belülré ragasztott magyar nyelvű leltárcédula 1802-ből való. A két leltár teljes szövegét a dolgozat végén adattárként közöljük. A leltár után az 1799-1914 közötti időszak évi elszámolásait tartalmazza a kézirat,

amit a kápolna kurátorai vezettek. Ezekből, az évi bevétel-kiadás mérlege mellett a műemlék történetével kapcsolatos számos fontos adatról szerezhetünk tudomást, mint például a kápolna javításai, adományok és adományozók neve, a Szent Antal-Társulat vezetői - akik 1835-ig a kápolna kurátorai is voltak -, valamint vizitációs bejegyzések.

Hogy a kápolna javítására vonatkozó kép minél átfogóbb legyen, felhasználtuk még a ferences kolostorban található *Historia Domus Csikiensis* című magyar nyelvű kéziratot könyvet is, melyet 1970-1978 között P. Écsy János⁶ vezetett.

A mai kápolna egy korábbiak a kibővítésével, majd átépítésével alakult ki. A kis kápolna létrejöttének története az 1661-es évig nyúlik vissza, a Csíkot sújtó leggyászosabb emlékü török-tatár hadjáratig. A rettenetes pusztítás a csíksomlyói ferences kolostort sem kerülte el. Október 21.-én, Szent Orsolya napján a templomot kifosztották, a kolostort felgyújtották, és az itt élő tizenkét szerzetes közül négyet megölték, négy fogságba esett, négy pedig csodával határos módon megmenekült.⁷ A megmenekültek között volt egy laikus testvér is, akiről Losteiner csak annyit jegyzett fel, hogy Hosszúaszósból származott és a Csobot családdal volt rokonságban. Ez a testvér a Kissomlyó-hegy déli oldalán levő bokrok közé menekült. Innen nézte végig a templom kifosztását, a kolostor felgyújtását és a mészárlást. Kétségbeesésében Szent Antalhoz imádkozott oltalomért, megfogadván, ha életben marad, ezen a helyen saját kezűleg fog a Szent tiszteletére kápolnát építeni⁸. Hogy mikor váltotta be a megmenekült testvér ígését, arra feljegyzés nincsen, de amikor a csíksomlyói gimnáziumban tanuló ifjúság körében elterjedt Szent Antal tisztelete és a Szent Antal kilencedjének a megtartása, a kápolna már létezett, és valószínű, hogy szerepet játszott ennek a hagyománynak a kialakulásában. Továbbá valószínűnek tartjuk, hogy ez az egyre erősödő hagyomány határozta meg az új kápolna építésének szükségességét.

A hajdaninak méreteire és kinézetelére vonatkozó adataink nincsenek. 1897-ben Kovács Gergely a következőket írta: "Akkora volt csak, mint a mekkora a mai szentély által elfoglalt rész;

vagyis, akkora csak, hogy az oltárt, a miséző papot s a segédkező-ministránst, oltárszolgát volt képes befogadni.⁹

1720-tól a gimnáziumi diákság védőszentjének választja Szent Antalt. Amikor az ifjúság körében a kápolna története is ismertté vált, csodás keletkezésénél fogva különösen szentnek kezdték tartani e helyet, és 1741-ben először vonultak ki a kápolnához a kilenced¹⁰ megtartására. A körmenet a Mária-Társulat labariuma alatt gyülekezett, egyik ferences tanáruk vezetésével. Énekelve vonultak ki a kápolnához, ahol tanáruk szent misét is tartott. Ezt a diákság a kápolna előtt hallgatta.¹¹

1743-ban P. Ambrus Jukundián¹² jeles tanár és ferences atya a kápolnánál szentbeszédet is mondott. Ennek hírére az ifjúságon kívül a környező falvak lakossága is eljött a kápolnához imádkozni. Évről évre nőtt a kilencedre zárandokolók száma, páduai Szent Antal tisztelete pedig egyre inkább kezdett elterjedni. Látva a hívek számának növekedését, P. Bereczki Romuáldot¹³ nevezik ki a kilenced szónokául. Mindezek természetesen következménye, hogy a kicsi kápolna bővítésre szorul. Közadakozásból 1749-1750 között a régi kápolnához új szentélyt építenek.¹⁴

1757-ben Damokos István egy "15 libra" súlyú¹⁵ kicsi harangocskát adományoz a ferences atyáknak azzal a kikötéssel, hogy ez hívja a kilenced alatt szentmisére a híveket. A kápolnának ekkor még nincsen tornya, ezért a harangot a következő évben felszerelik a kegytemplom nagyobbik tornyába.¹⁶

A ferences atyák gondoskodásának eredményeképpen létrejön 1772-ben a Szent Antal-Társulat, amit P. Rafain Ágoston¹⁷ rendtartományi főnök kérésére, br. Bajtai József erdélyi püspök nagy jóvá.¹⁸

1773-ban megkezdik a kápolna átépítését a gr. Haller Karolina, Gyulai Ferenc lovassági tábornok feleségének adományából¹⁹. Az építkezést 1775-ben fejezik be. Új hajót emelnek és átépítik a szentélyt. Ez a barokk stílusú kápolna látható ma is. Javítva ugyan többször is volt, de lényeges módosítást nem szenvedett. Az átépítés alatt a kápolna kurátora, P. Tóth Sebestyén²⁰ az oltár felső részében talált egy téglát, melyen

Johan(n)es MAK 1673 feljegyzés volt olvasható. A feltételezések szerint ez lenne annak a lakos testvérnek a neve, aki 1661-ben megmenekült a török-tatár mészárlástól, az 1673 pedig az az évszám, amikor elkészült Szent Antal tiszteletére a fogadalmi kápolna.²¹

1775-ben VI. Pius pápa megválasztásának jubileumi búcsút hirdetett, melynek értelmében, aki öt napon keresztül, a helyi lelkipásztorok által kijelölt templomokat, vagy szenthelyeket sorra meglátogatja és ott imádkozik, teljes búcsút nyer. A Csíksomlyón kijelölt helyek a következők voltak: a Szent Péter és Pál-templom, a Salvator-kápolna, a Szent Antal-kápolna és a ferencesek kegytemploma. A pápai bulla azt is elrendelte, hogy ha a búcsút körmenetben végzik, akkor az első körmenetet 1776. május 16.-án tartásák, vagyis Jézus mennybemenetelének ünnepén. Mielőtt a búcsú megkezdődött volna, 1776. május 7.-én a csíksomlyói plébános, Bodor István, a felsíki kerület főesperese, Kolonitz László erdélyi püspök megbízásából felszenteli a kápolnát.²²

Ebben az évben kapja a kápolna a könyvét is. Az ebbe vezetett bevételi-kiadási napló szerint 1801 és 1911 között többször is javítják.

1801. július 10-én, Antal János asztalos a "tornyocskát" javította. Az ára 2 rénes forint 24 krajcár volt (F 4r)²³. A huszártorony tehát a hajóval egyszerre épült, 1775-ben.

1802-ben tető és egyéb javításra 131 rénes forintot és 24 krajcárt költenek (F 5r).

1804-ben az útgazítás és az oltár került 140 rénes forintba (F 5r), 1815-ben a kápolna körüli tér rendezéséért fizetnek 17 rénes forintot (F 6r).

1818-ban 40 rénes forintért javítottak (F 6v).

Nagyobb javítást 1830-1831 között végeztek.

1830-ban tornyot javítanak, új keresztet vesznek és a zsindegy részét fizetik ki, ami 18 rénes forintba került (F 9r).

1831-ben "zsindegyre, szegre, mindenféle anyagra" és elvégzett munka díjába fizettek 80 rénes forintot és 11 krajcárt (F 9v).

1832-ben a kápolna kijáratánál levő lépcső javítására a kiadás 4 rénes forint 32 krajcár (F 9v).

1837-ben a "Crustatio Muri Capellae" bejegyzés valószínű vakolást jelent. Erre fizetnek 15 rénes forintot és 20 krajcárt (F 10r)

1841-ben új lépcsőt csináltak 2 rénes forintért (F 11r).

1853-ban lépcsőjavításra költenek ismét 15 rénes forintot (F 12r).

Nagyobb javítást végeznek újból 1856-1857 között.

1856-ban 10.000 darab zsendelyt, 12.000 darab szeget vásárolnak, és újraszindelyezik a tetőt, ami a munkadíjjal együtt 156 rénes forintba és 70 krajcárba került (F 12v). Fr. Bodó Sebestyén a kápolna akkori kurátora egy jegyzőkönyvet is ír a kápolna állapotáról és a pénztár kiadásairól *De Statu Capellae S. Antonii Paduani ad Montem Somlyó deque Cassa ejusdem Anno 1856 usque finem julii* címmel. Ezt egy külön lapon a könyvben őrzik. Ez az elszámolás eltér a könyvbe bejegyzettől, mivel 20.000 darab zsendely vásárlását jegyzi fel.

1857-ben szeget vesznek, ácsot, kőművest fizetnek, ablakot javítatnak és "deszkáznak" összesen 105 rénes forintért és 34 krajcárért (F 13r)

1867-ben a fal és deszkapadló javítása 1 magyar forintba és 70 krajcárba kerül (F 14v).

1871-ben a nagyobbik kereszt fedelének a javításáért valamint a nagyobbik harang székének az elkészítéséért fizetnek 31 magyar forintot és krajcárt (F 15r).

1876-ban újraszindelyezik a kápolnát, amely célra 10.000 darab zsendelyt használnak fel. Ezen kívül keresztet és lépcsőt javítanak, ami 107 magyar forintba került (F 16v).

1882 júliusától kezdve az év közepétől a következő év közepéig készítik az elszámolást.

1882-1883 között Csikvárdotfalva, Csobotfalva és Csomortán adományozta fából lépcsőt építenek a kápolnához. Ennek ára 22 magyar forint és 26 krajcár volt (F 17v).

1894-1895 között ablakjavításra költenek 2 magyar forintot 60 krajcárt (F 23v).

1896-1897 között külső-belső javításokért és kőlépcső építéséért 230 magyar forintot fizetnek (F 24v).

1911-1912 között a tető javítására, külső-belső javításra Boros Ferencnek és Vánca

Józsefnek 447 koronát és 60 krajcárt fizettek (F 28v). A Szent Antal kápolna könyvében őrzött cédulák szerint Boros Ferenc a kápolna befedéséért 380 koronát, Vánca József vakolásért, meszelésért és "surlásért" 44 koronát kapott. (Lehetséges, hogy ekkor kapott a kápolna cserépfedelelet.)

A könyvben az utolsó bejegyzés 1914. június 26-i.

Az 1914 utáni javításokról átfogó képet nem alkothatunk. A kápolna nyugati falán, a karzat alatt található márványtábla az 1934-es javításokról és az erre adakozókról tudósít, valamint az utolsó javítás évszámát jegyzi fel, 1978-at. E között a két nagy javítás között biztosan voltak kisebb javítások is. Főleg a cseréptető okozott nagy gondot, amely a gyakori javítások ellenére is mindig beázott. Az 1970-1978 között vezetett *Historia Domus Csikiensis*-ből megtudjuk, hogy a kápolna falain a vakolat omladozni kezdett, téglapadlója pedig szétmállott a nedvességtől. Ezért határozták el a cseréptető kicserélését. Először a szentély és a huszárterny alatti sávok kapnak bádogfedelelet, majd 1977-ben az egész kápolna. A bádogmester a temesvári Redl Mihály volt.

1975-ben, amikor elbontották a szentély falához téglából rakott oltárasztalt, újra megtalálják a Joha(n)es MAK 1673 feliratú téglát, amelyre most már P. Tóth Sebestyén feljegyzése is rá volt vésvé. A téglát a kápolna északi falába vágott üregbe helyezték el, amit üveglappal zártak le. Ott látható ma is a következő szöveggel: RE(P)ERTA IN ARA VET(ERE) A(NN)O 1774 ET REPO(SIT)A PER P(ATREM) SEBAST(IANUM) TOT O(RDINIS) M(INORUM) S(ANCTI) F(RANCISCI) REF(ORMATORUM) 1775.²⁴ A téglal alján pedig a régi felirat látható.

A lebontott oltárasztal helyett a szentély közepére kőasztalt állítottak, ennek két oldalához pedig egy-egy kovácsoltvas gyertyatartót, melyeket Károlyi Sándor kolozsvári iparművész terve alapján készített el a csikszeredai Köpe János.

A téglapadlót kőpadlóra cserélték. A szentély és a hajó közé kőlépcső került. A hajó keleti végébe, baloldalra feszületet, jobboldalra pedig az 1942-ben készült Szent Antal-szobrot állították. A kórust újrapadlolták, mellvédjét is kicserélték, de a kazettákhoz nem nyúltak. A be-

járatí ajtó elé helyezett rács a csíkkozmasi kovácsmester Máté Jenő munkája. A kőművesmunkát Márton Dénes, az asztalosmunkát pedig Márton Lajos vállalta.

A kápolna mellett álló tölgyfakeresztet, mely zsindeleyel fedett stációs kereszt volt a kápolna északi oldalánál felállítva, a szentély keleti falára erősítették. Ez a ma látható legrégebbi, fából készült stációs kereszt. 1803-ban állította Szent Antal tiszteletére Csíkszentgyörgy, Bánkfalva és Kotormány lakossága.

Ma már Szent Antal kilencedjét a kegytemplomban tartják. Az 1779-es gazdag leltár szerinti gazdag berendezésből alig maradt valami a kápolnában. A három oltár helyett ma már csak egy oltárkép van a szentély falán. Az orgona is hiányzik.

A kápolna leírása

A Kisomlyó-hegy lábánál levő borvízforrástól, a Kálváriának nevezett hágótól jobbra vezet fel az út a Szent Antal-kápolnához. Ennek az útnak a baloldalán kőből faragott stációs kereszték láthatók. Ezek nagy részét 1868-ban állították. Van köztük egy, melyet páduai Szent Antal tiszteletére állított a csíkrákosi Ágoston Ferenc és neje Kovács Juliánna, 1890-ben.

Az út a kápolna északi oldalához érkezik. A nyugati és egyetlen bejárat előtti szűk térre 32 fokos, kőből kirakott lépcső vezet. A kápolna egy 6,5x11 m-es hajóból és egy ennél alacsonyabb 5x6 m-es szentélyből áll. A hajó északi oldalának nyugati feléhez kicsi, félköralakú szószék van építve. A hajót fedő tető gerincén alacsony huszártorony található, melynek deszkaburkolatát 1977 óta bádoglemez takarja. A torony sisakja körte alakú, rajta apostoli kereszt. Az alacsony, félköríves bejárat ajtóját kívülről bádoglemez borítja. Fölötte négylevelű lóherére emlékeztető ablaknyílás található, melyet az 1975-ös javítások alkalmával bontottak ki. A bejárat fölötti oromfalat három ablakfülkés mélyedés díszíti. Itt található az 1775-ös évszám, amely a hajó építésének és a szentély átépítésének idejét jelzi. A hajó északi részén, a bejárat fölött, konzolosan kiképzett, deszkával borított karzat van. Mellvédje öt darab 67x87 cm-es festett kazettából áll. Díszítésük eltérő, de mind

az öt virágmotívumot ábrázol. A 19. század első felében készülhettek. A karzatra létraszzerű lépcső vezet. Innen hasonlóan jutunk a tetőtérbe, innen pedig a huszártoronyba, ahol két harangot találunk. Egyik egészen kicsi méretű, mely a Damokos István adományozta harang lehet. Ezen felirat nincsen. A másik ennél nagyobb, rajta a következő felirat olvasható:

+ G. D. STEPH. APOR IN HON. B. V. MARIAE CUR.

1682. FRACTAM REFICI CURAVIT FIERI

IOHANNES LÁSZLO ANNO 1781 SP. D.²⁵

A harangon repedés nyoma látható.

A karzat alatt, az északi falon ajtó található, melyhez háromfokos kőlépcső vezet. Az alacsony ajtó a szószékbe nyílik. Ennek négyszögletes fedelét, mely közvetlenül az eresz alatt található, szintén bádoglemez borítja.

Padlója 30x30 cm-es andezitlapokból van kirakva. Mennyezete fiókos dongaboltozat. A fiókok között pillérszerű erősítések díszítik a falakat. Ezek tetején oszlopszerűen kiképzett, lekopott, lemeszelt díszítés nyoma látható. Az 1779-es leltárban szereplő hét ablakkal szemben, ma a kápolnának hat ablaka van. A befalazott ablak helye a hajó déli falának nyugati részén látható. A kápolna belseje egységesen fehérre van meszelve. Berendezéséhez négy pad, egy 19. századi oltárkép²⁶, egy régi feszület és az 1942-ben faragott Szent Antal-szobor tartozik.

Adattár

F 3r:

Inventarium Capellae Sancti Anton' ad Latus Montis Somlyo Anno 1779.

Pro Ara Majori (!) Curavi Imaginem S. Anton'. Florenis Hungaricalibus 25.

Tabernaculum Decoloratum Emi Ex Csik Szereda. Ad Altare majus Capellae

Antependium Ex Materia Lanae Var' Coloris	1
Crucifixus Ex aere Flavo	1
Imagines Pictae ad Mediam Filleram In Vitro	2
Imagines Pictae B. V. Mariae	2
Imagines Parvae sub Vitro	4

Portatile Consecratum	1	Velum ex Materia Carton	1
Canon Cum Evangelio. Et Lavabo	1	Velum Rubri Coloris Ex Ma(teri)a Sericea	2
Candelabra Ex Ferro	6	Velum Viridis Coloris, Ex Ma(teri)a Sericea	2
Tintinabulum	1		
Calix Cum Patena Consecratus. Emptus Florenis Hungaricalibus. Fl. Hun. 128,40 -		F 3v:	
Tapes ad Pedes Altaris Majoris	1	Velum Flavi Coloris Ex Ma(teri)a Sericea	1
Intrando ad Capellam a Sinistris Altare B. V. Mariae		Velum Cerulei Coloris Ex Ma(teri)a Sericea	1
Imago Superius Crucifixi Picta	1	Bursae	4
In Secundo Gradu. Imago Christi Picta: Ecce Homo	1	Palae	5
In Medio Altaris Imago S. Anton' Picta, Obducta, Imagine B. V. Mariae	1	Missale Franciscanum Campidonense in Folio, Novum	1
Imagines sub Vitro, Parvae	3	Lampas pendens ante Altare Majus, Ex Aere Flavio	1
Crucifixus ex Plumbo	1	Pro Conservatione olei Lampades ex Crystallo pertinentes ad Lampadem	-
Canon, Cum Evangelio et Lavabo	1	Praedictam ex aere Flavio factam	2
Candelabra Ex Ligno	2	Lampas pendens ex Chrystal(l)o, Costans Flor. Hung. 3 bus	1
Antipedium Pictum	1	Ampularum paria Ex Chrystallo	2 1/2
Tintinabulum	1	Cista S. Anton' Pro Conservatione Paramentorum Cum Vecte	1
Ex Vitro Ceruleo/: Vulgo Gyöngy. Hat Száll. In Imagine B. V. Mariae		Cassa S. Anton' In Guardianatu, Cum Vecte	1
Intrando ad Capellam, A Dexteris, Altare Christi Morientis		Album S. Anton' Cum Theca	1
In altari Imago Christi Patientis et Morientis. Ex...	1	Campanula In Turri Capellae S. Anton', quae fissa fuit Anno 1770 demum reparata et aucta Lib. 20	1
Imagines B. V. Mariae Et Sanctae Barbarae decoloratae	2	Alia Empta Flor. Hung. 23 bus Den. 33 bus	1
Imago Crucifixi Ex Charta Supra altare (!)	1	In Choro Capellae S. Anton' Organum positivum quator mutationum, Factum Anno 1629 pro Ecclesia Szász Nádasiensi, Demum quodam Organifabre Coronensi, Purgatum, Novis Fistulis plumbeis, et Claveaturis reparatum Curavi Emi Anno 1779. Die 24. Januar' Udvarhelyni 35. idest Triginta quinque Florenis Hungaricalibus, Cujus principalis, et Maximus Benefactor fuit Egregius Dominus Thomas Stupanczki, Braxator Arcis Szeredaiensis, Cum Sua Consorte, Theresia Hungar, qui Contulerunt Vingtiquatuor Florenis Hungaricales, Ita ut si aliquando, acciperetur Capella S. Anton' De Manibus, et protectione Conventus, Organum Cedat Conventui Csik Somlyoviensi	
Crucifixus Ex aere Flavio	1	Tres Cruces Curavi fieri ex Laminibus albis Supra Capellam Flor. Hung.	12
Imago parva sub vitro	1	Septem fenestras pro Capella, Cum appertinent's Flor. Hung.	37
Candelabra Ex Ligno	2	Curavi deponi terram, Circa Capellam, et rectificari Locum Flor. Hung.	32
Canon, Cum Evangelio et Lavabo	1	Crucifixus Ex Ligno Decoloratus, applicatus et Ap(p)licandus penes Chatetra(m)	1
Antependium pictum	1	Crucifixus ex Ligno, non dum decoloratus, applicandus pro altari Minori Constat. Florenis Hungaricalibus	6
Tintinabulum	1	Fossorium Ferreum, Vulgo Vas ásó	1
***		Malleus, Vulgo Vas Csákány	1
Humeralia	4	Ligones	2
Albae	2	Accessit Statua Beatae Virginis Mariae, In Cujus Sinistra Manu Sedens (Chris)ti Iesuli Statua, Ex Conventu Gy(ergy)ó Szárhe-	
Cinguli	3		
Mamutergia Seu Mantilia pro Altari (!)	8		
Superpellicia	1		
Sub Corporalia	8		
Corporalia	5		
Purificatoria	5		
Casula sericea Var' Coloris Cum Stola et Manipulo	1		
Casula Ex Materia Carton, Cum Stola et Manipulo	1		
Casulae Ex Ma(teri)a Lanae Var' Coloris Cum Stola et Manipulis. Curatae Flor. Hung.	182		
Velum ad Calicem Ex Ma(teri)a Sericea	1		

gyiensi, olim in ara Majori Existens Ibidem. Tandem Facta ibidem alia Statua B. V. M. Hanc obtinui pro Capella S. Anton' ad Latus Montis Somlyo quae Modo applicata est Supra Tabernaculum ibidem in Capella S. Anton'. Anno 1779

Anno 1780 Accesserunt Duae Ciradae, opere Statuario factae, Circa Imaginem S. Anton' in Ara Majori, pro quibus dedi Unum Superpelliceum, parochiae Csik Sz. Simoniensi

Anno 1780 Die 2 da Aprilis Accessit Imago Picta Beatae Virginis Mariae Lachrymantis, quam dedit A. R. D(omi)nus Ioannes Sebestyén Parochus Csik Szeredaiensis

Anno 1780 Die 9 na Iun' Ex Monte, Penes Capellam iterato Curavi deponi Ex terra pro que labore Curator Capellae Antonius Ferenczi Solvit ex Cassa Capellae decem Flo. Hung.

Accessit Anno 1781. Una Alba Nova

Accesserunt A(nn)o 1799 duo cinguli a (cruci)feris 30 2

Una Tapes pro Cathedra a Rf. 4

1820 Arae Coperculum oblonge per Ioanne(!) Urszulianam

1802 21 Juny

A Sz Antal kápolna köntösei

Purificatorium 8

Keszkenyök fejérek 8

Seljem veres 2

Korporale 6

Bursa pálákkal 5

Mappa 4

Kendők 5

Alba 3

Humerale 5

Kasula 3

Oltár takaro a nagy oltárra 1

Cingulus 4

Missale 1

Kehely Patenaval 1

Portatile 1

A kehelyre keszkenő seljem fejr 1

Csengettyű 3

Subcorporale jött 1

Festékes a predikalo székre 1

Superpellicium 1

Jegyzetek

1. P. Losteiner (János) Léonárd, szül. Kolozsvárt 1744-ben, megh. Csik-somlyon 1826-ban. P. György József könyve nyomán (A ferencrendiek élete és működése Erdélyben. Kolozsvár, 1930 (tovább György József), 538.

2. Kovács Gergely: Pádúai Szent Antal Társulatának története és ájtatossági kalauza Csiksomlyón. Csikszereda, 1897. (tovább Kovács Gergely)

3. P. Boros Fortunát: Csiksomlyó, a kegyhely. Kolozsvár, 1943. 142-145 (P. Boros (Domokos) Fortunát szül. Zetelakán 1895-ben, megh. Capu Mădia-n 1952-ben.)

4. A másodretű kéziratot 18. század végi papirtáblás félbörkötés borítja.

5. P. Szentés (Péter) Mózes, szül. Székelyudvarhelyen 1773-ban, megh. Gyergyószárhegyen 1806-ban.

6. P. Écsy (László) János, szül. Rákosdon 1919-ben, megh. 1982-ben, autóbalesetben.

7. P. Kajoni János. A csiksomlyói templom régi orgonájának felirata. 1664. Csiki Székely Múzeum. csiksomlyói ferences állomány. L.sz. 6249; P. Kajoni János: Fekete könyv. 1684. Csiksomlyói ferences kolostor könyvtára. L.sz. A V. 10/5257 (F 67r)

8. P. Losteiner Léonárd: Cronologia topographico-chorographica. 1777 (tovább Losteiner) 368. fejezet 466-467.

9. Kovács Gergely, 15.

10. 1617-ben élt Bolognában egy asszony, aki meddőségben szenvedett. Imajába Szent Antalhoz folyamodott segítségért, mire a Szent elrendelte, hogy gyógyulása érdekében kilenc egymás után következő kedden, látogassa meg képet a ferencesek templomában és ott "ájtatosságot" végezzen. A csoda be is következett, a nő gyermeket szült. Ennek hamar híre is ment és ettől kezdve mindinkább elterjedt a június 13. -a, azaz Szent Antal ünnepe előtti kilenc kedden tartandó különös áhitatosságok szokása, a "kilencedek" megtartása. Losteiner 531. fejezet. 679-680.

11. Losteiner 531. fejezet. 679-680

12. P. Ambrus (György) Jukundián, szül. Baróton 1712-ben, megh. 1774-ben. A jogi tudományok doktora. György József, 469.

13. P. Bereczki (József) Romuáld, szül. Zetelakán 1722-ben, megh. Makfalván 1786-ban. Jeles költő és szónok. György József, 477.

14. Losteiner, 706. fejezet. 889-890. és Kovács Gergely, 19.

15. 1 libra=1 font=0,56 kg. eszerint 8,4 kg-os volt a harang.

16. Losteiner, 581. fejezet. 730.

17. P. Rafain (Antal) Agoston, szül. Tusnádon 1712-ben, megh. Kolozsvárt 1780-ban. György József, 560.

18. Losteiner, 701. fejezet. 884-885.

19. A grófnő lányának halála után, fiát is egyre súlyosbodó betegség gyötörte, ő maga pedig erős fülfájdalmakban szenvedett. Egy ferences orvos azt sugallta neki, hogy gyógyulásának érdekében járuljon hozzá annak a kápolnának az újjáépítéséhez, ahol pádúai Szent Antal tiszteletére kilencnapai ájtatosságot szoktak tartani. A grófnő miután megtudta, hogy a Kissomlyó-heggyen levő kápolnáról van szó, 600 magyar forintot küldött célra. Fia azonnal gyógyulni kezdett. Losteiner, 706. fejezet. 889-890. és Kovács Gergely, 17-18.

20. P. Toth (Mátyás) Sebestyén, szül. Csikszentkirályon 1726-ban, megh. Mikházán 1779-ben. György József, 580.

21. Kovács Gergely, 15.

22. Kovács Gergely, 19-20.

23. Zárójelben jelöltük a kápolna kéziratok könyvének lapszámát.

24. A latin szöveg jelentése a következő: Megtalálta a régi oltárban 1774-ben, és visszahelyezte Tot Sebestyén szentferencendi atya 1775-ben. A szöveg feloldása és fordítása Muckenhaupt Erzsébet munkája.

25. A latin szöveg szerint a harangot 1682-ben Apor István adományozta. Javitotta László János 1781-ben.

Capela Sf. Anton de la Șumuleu-Ciuc (jud. Harghita)

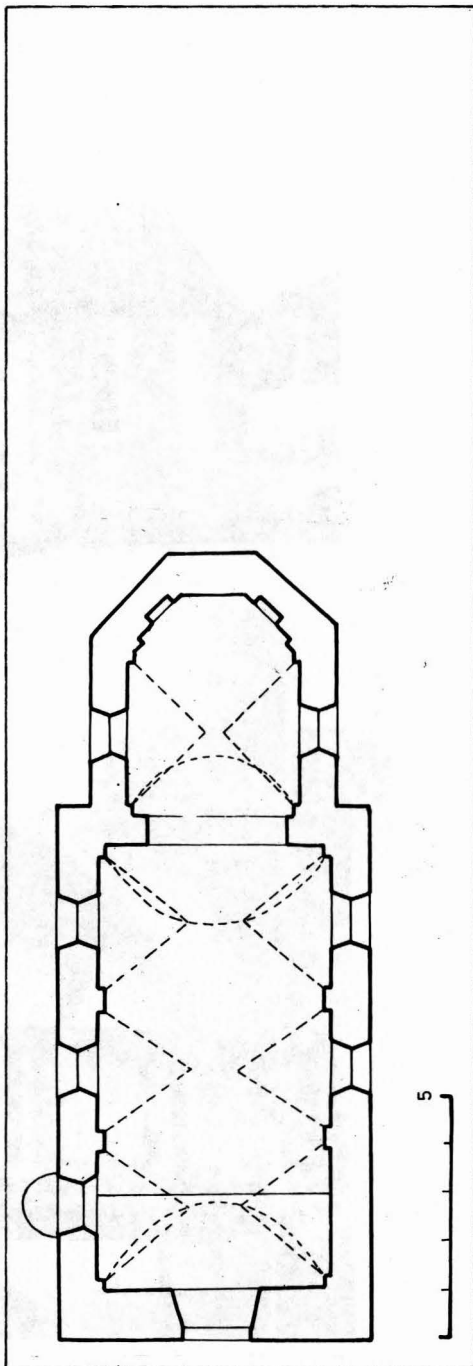
(Rezumat)

Studiul prezintă istoricul capelei, menționând legenda legată de construirea ei, cât și înființarea congregației Sfântului Anton. Sunt date în detaliu principalele lucrări de restaurare efectuate între anii 1776-1914 și 1970-1978. Este prezentată capela și inventarul său public între anii 1779 și 1802.

The St. Antonius Chapel in Csíksomlyó (Șumuleu-Ciuc, Harghita County)

(Abstract)

The paper presents the history of the chapel, mentioning the legend linked to its building, as well as the founding of the St. Antonius congregation. The main restoration and repairing works, that took place between 1776-1914 and 1970-1978, are given in detail. At the same time the study shows the description of the chapel and that of the public inventory between the years 1779-1802.

1. ábra Alaprajzi vázlat

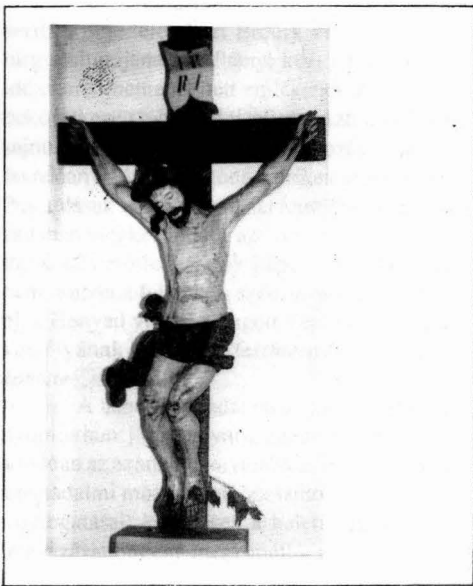
2. ábra A Szent Antal-kápolna északi oldala.

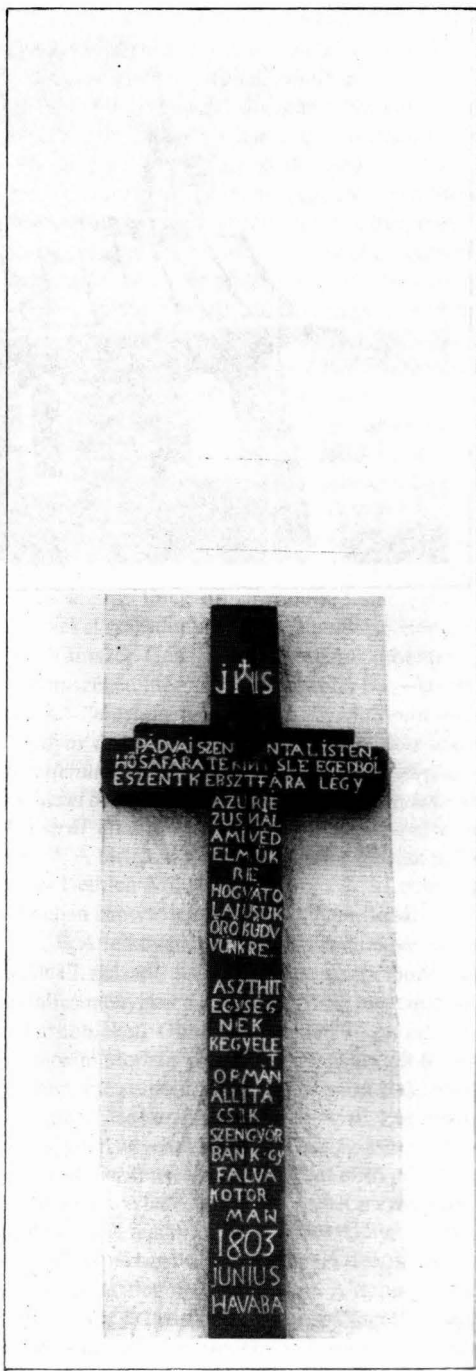
3. ábra A karzat mellvédjének kazettái.

4. ábra A szentély falán levő, 19. századi oltárkép

5. ábra A szentély bejáratánál baloldalt elhelyezett régi feszület

6. ábra A szentély külső falára erősített tölgyfakereszt

7. ábra A kápolna déli oldala.
(Fényképek: Nagy Gyöngyvér)